

EIROPAS KOMISIJAS ATBILDES UZ EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS ĪPAŠO ZIŅOJUMU:

“Komisijas uzraudzība attiecībā uz dalībvalstīm, kuras beidz īstenot makroekonomikas korekciju programmu: atbilstošs instruments, kas jāracionalizē”

KOPSAVILKUMS

I. Komisijas kopējā atbilde uz I un II punktu.

Komisija atzinīgi vērtē Eiropas Revīzijas palātas (ERP) veikto revīziju par pēcprogrammas uzraudzību un pastiprinātu uzraudzību. Regula (ES) Nr. 472/2013 stājās spēkā īsi pirms pirmo makroekonomikas korekciju programmu beigām. To izstrādāja un apsprieda ekonomikas krīzes spiediena ietekmē. Regulas galvenais mērķis bija novērst gadījumus, kad bijusī programmas valsts atkal saskartos ar nopietnām finansiālām grūtībām, un tādējādi saglabāt finanšu stabilitāti. Lai to panāktu, Komisijai tika lūgts regulāri novērtēt ekonomisko, fiskālo un finansiālo situāciju arī pēc programmas beigām. Regulas mērķis bija arī nodrošināt, ka pēcprogrammas uzraudzība ir pilnībā iekļauta ES daudzpusējā uzraudzības sistēmā, kas izveidota ar Līgumu par Eiropas Savienības darbību (LESD). Komisijas turpmākās darbības būtu jāizvērtē, ņemot vērā šīs pilnvaras. Konkrētāk, Komisija savā novērtējumā vienmēr ir ņēmusi vērā nepieciešamību sasniegt paredzēto mērķi, neradot pārmērīgu slogu attiecīgajai dalībvalstij. Tam bija nepieciešama zināma elastība un konkrētai valstij pielāgota pieeja uzraudzības jomā.

III. Atvēršanās un noturības plānu apstiprināšanas un grozīšanas, kā arī plānu īstenošanas uzraudzības kārtība ir noteikta Regulā (ES) 2021/241. Komisija uzskata, ka ERP darba rezultāti varētu sniegt lietderīgu ieguldījumu notiekošajā ekonomiskās un monetārās savienības (EMS) ekonomikas pārvaldības kārtības pārskatīšanā.

V. Komisijai ir saistošs visu Eiropas daudzpusējās uzraudzības sistēmas elementu tiesiskais satvars un izveidotā koncepcija. Komisija uzskata, ka pārklāšanās tādā mērā, kādā tā pastāv, atspoguļo arī vajadzību nodrošināt produktu konsekvenci, izmantojot dažādus uzraudzības instrumentus vai dažādas iestādes, kurām ir atšķirīgas pilnvaras un atbildība attiecībā uz plašu makroekonomisko uzraudzību. Piemēram, Eiropas Stabilitātes mehānisma (ESM) darbības tiek veiktas starpvaldību kontekstā un neietilpst ES tiesiskajā regulējumā. ESM uzraudzības mērķis ir novērtēt atmaksāšanas spēju kā kreditoram, lai aizsargātu savu bilanci. Pēcprogrammas uzraudzības (PPU) process attiecas uz ekonomisko uzraudzību, kas paredzēta ES tiesību aktos un kuras rezultāti tiek izmantoti ESM agrīnās brīdināšanas sistēmā.

VII. Regulas (ES) Nr. 472/2013 mērķis ir saglabāt ekonomikas un finanšu stabilitāti, tāpēc tajā pieprasīts ekonomiskās situācijas un finanšu risku plašs novērtējums. Lai to panāktu, ir jāņem vērā laika gaitā mainīgās politikas norises. Atmaksas risku novērtējumos tiek izmantoti Komisijas izstrādātie analītiskie instrumenti.

VIII. Komisija atzīst, ka reformu īstenošanu ietekmē daudzi mainīgie lielumi un ka norises ir grūti tieši saistīt ar Komisijas veikto uzraudzību. Tomēr, pamatojoties uz saziņu ar ieinteresētajām personām, tostarp finanšu tirgus dalībniekiem un kredītreitingu aģentūrām, kā arī ar citām dalībvalstīm, uzraudzība tiek uzskatīta par lietderīgu. Komisija atzīst, ka PPU loma ir īpaši svarīga tuvākajos gados pēc programmas beigām.

Jāatgādina, ka pastiprinātas uzraudzības ietvaros Komisija uzrauga to, kā tiek īstenotas konkrētas reformu saistības, ko Grieķija 2018. gada jūnijā uzņēmās attiecībā uz Eiropas partneriem, un ziņojumi ir pamats papildu maksājumu veikšanai parāda atvieglošanas pasākumu kontekstā. Līdz šim Komisija ir publicējusi desmit ceturkšņa ziņojumus par pastiprinātu uzraudzību, kā rezultātā ir veikti pieci maksājumi parāda atvieglošanas pasākumu kontekstā 4 miljardu EUR apmērā.

IX. Komisija piekrīt visiem ieteikumiem.

APSVĒRUMI

21.a) Regula (ES) Nr. 472/2013 pilnvaro Komisiju saziņā ar Eiropas Centrālo banku (ECB) veikt regulāras pārbaudes misijas un novērtēt dalībvalsts ekonomisko, fiskālo un finansiālo stāvokli saskaņā ar PPU. Komisijas darbības būtu jāizvērtē, ņemot vērā šīs regulatīvās pilnvaras.

25. Komisijai ir jānodrošina atbilstība ES tiesiskajam regulējumam, tostarp ekonomikas politikas koordinācijai, neatkarīgi no tā, vai finansiālo palīdzību sniedza ES vai starpvaldību kontekstā. ES tiesību akti neļauj ESM veikt ekonomisko uzraudzību. Komisija un ESM 2018. gadā vienojās par saprašanās memorandu, lai precizētu darba attiecības starp abām iestādēm. Tas neskar jebkādu ES tiesību aktu noteikumu piemērošanu.

29. Otrais ievilkums. Ekonomiskā, fiskālā un finansiālā stāvokļa novērtējums Komisijai ir pieprasīts saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 472/2013 14. panta 3. punktu.

31. Ar PPU netiek sistemātiski izvērtēti, kā tiek īstenoti visi konkrētām valstīm adresētie ieteikumi (KVAI), bet galvenā uzmanība tiek pievērsta tiem ieteikumiem, kas ir būtiski ekonomiskā, fiskālā un finansiālā stāvokļa novērtēšanai. Bija paredzēts, ka pirmajos gados pēc programmas beigām KVAI aptvers atlikušās problēmas, kas izrietēja no programmas perioda. Tomēr turpmākajos gados KVAI darbības joma tika paplašināta, lai ietvertu arī citus jautājumus, ņemot vērā Eiropas pusgada plašāko raksturu (tostarp, piemēram, vides mērķus). Šie jautājumi nav ietverti PPU.

33. Komisija norāda, ka juridiskajā pamatā ir skaidri noteiktas pilnvaras Komisijai novērtēt ekonomisko, fiskālo un finansiālo stāvokli. Tādējādi parāda apkalpošanas spējas izvirzīšana par galveno elementu neatbilstu pašreiz spēkā esošajai regulai, kurai ir jāvirza Komisijas darbība.

36. Uzdevumu sadalījums starp Komisijas dienestiem attiecībā uz Eiropas pusgadu un Atvēršanas un noturības mehānismu, no vienas puses, un PPU un pastiprinātu uzraudzību, no otras puses, ir izskaidrojams ar pirmo minēto elementu plašāko raksturu un pēdējo minēto elementu specifiskāko raksturu.

Komisija norāda, ka darbs pie Atvēršanas un noturības mehānisma tiek veikts ciešā sadarbībā ar visiem attiecīgajiem Komisijas dienestiem, izmantojot strukturētus un konsekventus iekšējās koordinācijas mehānismus.

49. Attiecībā uz abām dalībvalstīm, kurām nav oficiālas vienošanās par datu sniegšanu, tika panākta vienošanās par ziņošanu tehniskā līmenī pēc tam, kad atbildīgais komisārs bija nosūtījis vispārīgu vēstuli finanšu ministram vai kad pēc sarunām ar valdību tika noslēgta neoficiāla vienošanās. Komisija uzskata, ka šie divi gadījumi pēc būtības ir salīdzināmi ar pārējiem.

52. Reformu procesu uzraudzība īsākos intervālos var būt lietderīga, jo reformas parasti tiek īstenotas pakāpeniski. Reformas pilnīgai īstenošanai tiek veikti dažādi pasākumi (piemēram, veikti pētījumi, darbā pieņemti darbinieki, sagatavoti tiesību akti); tos var (un vajadzētu) uzraudzīt regulāri, ne tikai 12-18 mēnešu perioda beigās.

53. Pat ja ziņojumi atkārtojās, zināmā mērā to var uzskatīt par pozitīvu faktoru, jo tas nozīmē, ka nav bijušas nekādas jaunas (negatīvas) norises. Tādējādi ziņojumi sniegtu nepieciešamos atjaunos datus un vēl svarīgāk – apstiprinātu stabilitāti.

58. PPU un pastiprināta uzraudzība nav pilnībā salīdzināmas attiecībā uz jautājumu par to, cik lielā mērā ir jāprecizē uzraudzītās reformas. Pastiprinātajā uzraudzībā ir jāprecizē prasītais reformu progress, jo tas ir saistīts ar parāda atvieglošanu.

64. Regulā (ES) Nr. 472/2013 aicināts uzraudzīt finanšu stabilitāti. Tā kā finanšu stabilitātes problēmas tieši ietekmēs valsts makroekonomisko un fiskālo stāvokli, kas ir Komisijas tiešā kompetencē, ir ļoti svarīgi šo analīzi veikt PPU kontekstā. Lai gan PPU būtu jākoncentrējas uz sistēmas stabilitāti (pretēji atsevišķu banku dzīvotspējai, kas ir vienotā uzraudzības mehānisma (VUM) uzmanības centrā), atsevišķu banku problēmām var būt būtiska ietekme, piemēram, uz budžetu. Tas būtu jārisina PPU ietvaros.

68. Regulā (ES) Nr. 472/2013 Komisijai ir noteiktas saistības sniegt plašāku novērtējumu, lai saglabātu finanšu stabilitāti. Tomēr atmaksas grafiku konkrētais izklāsts var tikt pārskatīts.

70. Komisija norāda, ka informācija par neseno parāda vērtspapīru emisiju, starpībām, pirmstermiņa atmaksām un reitingiem ir galvenais elements atmaksas risku novērtēšanā.

71. Joprojām būs grūti skaitliski novērtēt konkrētu risku iespējamo ietekmi, piemēram, ietekmi konkrētā valstī vai nozarē, ko rada Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES, Covid-19 vai divpusēja vai ģeopolitiska spriedze.

Otrais ievilkums. Pandēmijas fiskālā ietekme tiek rūpīgi uzraudzīta, un Komisija par šo tēmu ir publicējusi vairākus paziņojumus. Komisija uzskata, ka Covid-19 ilgtermiņa fiskālās ietekmes novērtējums, ko varēja veikt PPU ziņojumos līdz 2020. gada decembrim, būtu bijis pāragrs, jo Covid-19 krīze sākās tikai 2020. gada martā.

72. Tas, vai valsts var nodrošināt piekļuvi tirgum, ir atkarīgs no daudziem faktoriem, tostarp arī no norisēm citās valstīs (plašāka ietekme). Tādējādi nav iespējams noteikt, vai konkrēts parāda līmenis un trajektorija nodrošina piekļuvi tirgum. Tomēr liels un/vai (ātri) pieaugošs parāds ir riska faktors.

80. Šā Revīzijas palātas ziņojuma II pielikumā uzskaitītās reformas valstu iestādēm patiešām bija ļoti sensitīvs jautājums, jo tās ietekmē, piemēram, iestāžu rīcības brīvības pakāpi vai publisko ieņēmumu struktūras pamatelementus.

83. Attiecībā uz reformu īstenošanu Grieķijā pandēmijas izraisītie kavējumi kļuva pilnībā acīmredzami laikā, kad 2020. gada septembrī tika sagatavots 7. pastiprinātas uzraudzības ziņojums. To vēl vairāk pastiprināja kavējumi tādu iemeslu dēļ, kas lielā mērā bija ārpus Grieķijas valdības kontroles (kavējumi saistībā ar uzaicinājumiem iesniegt piedāvājumus, juridiskās problēmas u. c.) un kas pastāvēja jau pirms pandēmijas. Ja ziņojumā tiktu saglabāti sākotnējie termiņi, novērtējumā nepamatoti tiktu pievērsta uzmanība šiem kavējumiem, neļaujot atzīt jau veiktos svarīgos pasākumus.

84. Komisija atzīst, ka dažas reformas ir aizkavējušās salīdzinājumā ar grafiku, par kuru vienojās 2018. gada jūnijā. Tomēr būtu jāņem vērā ietekme, ko radīja Grieķijas parlamenta vispārējās vēlēšanas 2019. gada maijā. Turklāt daudzās reformās tika panākts progress, un dažas reformas pārsniedza sākotnējās saistības.

87. PPU nodrošina nepārtrauktu, neatkarīgu un stingru valstu uzraudzību. Tādējādi tā sniedz vērtīgu ieguldījumu citos ziņojumos, piemēram, kredītreitingu aģentūru vai finanšu iestāžu ziņojumos.

SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

88. Komisija atgādina, ka tās darbības pamatā ir jābūt spēkā esošajiem ES tiesību aktiem, kas paredz plašu ekonomiskā, fiskālā un finansiālā stāvokļa novērtējumu ar mērķi saglabāt finanšu stabilitāti.

Komisija uzskata, ka būtu jānošķir situācija dalībvalstīs, kurām piemēro PPU, un Grieķijā, kurai piemēro pastiprinātu uzraudzību. Pastiprinātas uzraudzības secīgos ziņojumos ir apstiprināta reformu īstenošanas turpināšanās, kas kalpoja par pamatu maksājumu veikšanai parāda atvieglošanas kontekstā. Šķiet, ka pastiprinātas uzraudzības un parādu atvieglošanas pasākumu kombinācija patiešām ietekmē reformu īstenošanu.

89. Regulas (ES) Nr. 472/2013 mērķis ir saglabāt finanšu stabilitāti. Šīs regulas 14. pantā ir paredzēts pamats ekonomiskā, fiskālā un finansiālā stāvokļa novērtēšanai, tostarp lai nodrošinātu, ka finanšu palīdzība tiek atmaksāta. Saskaņā ar 14. pantu PPU darbojas tik ilgi, kamēr nav atmaksāti vismaz 75 % no finansiālās palīdzības, kas saņemta no viena no attiecīgajiem kreditoriem. Rokasgrāmata palīdz noteikt, kādi instrumenti var būt noderīgi, lai sasniegtu iepriekš minētās regulas mērķus.

90. Komisijai ir saistošs Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas sistēmas visu elementu tiesiskais satvars un izveide. Komisija uzskata, ka pārklāšanās tādā mērā, kādā tā pastāv, atspoguļo arī vajadzību nodrošināt produktu konsekvenci, izmantojot dažādus uzraudzības instrumentus vai dažādas iestādes, kurām ir atšķirīgas pilnvaras un atbildība attiecībā uz plašu makroekonomisko uzraudzību. Komisija uzskata, ka ir lietderīgi, lai PPU ziņojumi sniegtu visaptverošu analīzi, vienlaikus aptverot atšķirīgu auditoriju skartajās valstīs un ārpus tām (piemēram, kredītreitinga aģentūras).

Koncentrēšanās galvenokārt uz atmaksāšanas spēju nebūtu pietiekama, lai izpildītu Regulā (ES) Nr. 472/2013 noteikto uzdevumu novērtēt ekonomisko, fiskālo un finansiālo stāvokli (un ar to saistītos riskus).

92. Ekonomikas politika, ko uzrauga Eiropas pusgada ietvaros un kas jāatbalsta saskaņā ar Atvērto ekonomikas un noturības mehānismu, ir daudz plašāka nekā politika, kuru uzrauga pastiprinātas uzraudzības ietvaros. Komisijas iekšējā organizatoriskā kārtība atspoguļo šo plašāko darbības jomu.

93. Komisijai ir jānodrošina atbilstība ES tiesiskajam regulējumam, tostarp ekonomikas politikas koordinācijai, neatkarīgi no tā, vai finansiālo palīdzību sniedza ES vai starpvaldību kontekstā. ES tiesību akti neļauj ESM veikt ekonomisko uzraudzību. Komisija un ESM 2018. gadā vienojās par saprašanās memorandu, lai precizētu darba attiecības starp abām iestādēm.

94. Varētu būt pamatoti, ka eurozonas dalībvalsts, kas izstājas no programmas, joprojām rada iespējamus plašākas ietekmes riskus citām eurozonas dalībvalstīm pat pēc makroekonomikas korekciju programmas beigām.

1. ieteikums. Jāintegre dažādās uzraudzības darbības

Komisija piekrīt 1. ieteikuma a) punktam.

Komisija ir apņēmusies racionalizēt PPU procesu, lai tas būtu gan efektīvāks, gan lietderīgāks. Tas jo īpaši atbilstoši (un nepieciešams) attīstītāku valstu gadījumā. Komisija jau ir veikusi pasākumus, lai PPU uzraudzību labāk saskaņotu ar Eiropas pusgadu, tādējādi izvairoties no nevajadzīgas pārklāšanās un darba dublēšanās un vienlaikus saglabājot skaidru profilu katram elementam mūsu vispārējā uzraudzības struktūrā. Rūpīgi jāapsver konkrēti veidi, kā integrēt PPU un pastiprinātu uzraudzību

Eiropas pusgadā, jo tas varētu radīt juridiskas un institucionālas sekas, neradot būtiskus efektivitātes ieguvumus. Šīs pārdomas tiks ņemtas vērā ekonomikas pārvaldības pārskatīšanā.

Komisija piekrīt 1. ieteikuma b) punktam.

Komisija piekrīt viedoklim, ka ES tiesību aktos būtu skaidri jānorāda to mērķi. Ekonomikas pārvaldības pārskats dos iespēju vajadzības gadījumā uzlabot šādu skaidrību Regulā (ES) Nr. 472/2013.

Komisija piekrīt 1. ieteikuma c) punktam.

Komisija piekrīt viedoklim, ka, lai novērtētu atmaksāšanas spēju, ir vajadzīga stingra un uz risku orientēta pieeja. Tas ietver parāda atmaksājamības analīzi saskaņā ar dažādiem scenārijiem, kā arī analīzi par ienesīguma līmeņu un starpību attīstību un neseno parāda vērtspapīru emisiju. To papildinās sistemātiskāka informācija par neatmaksājamiem aizdevumiem, diskusijas par iespējamiem jauniem riskiem un šo risku kvantificēšana pēc iespējas lielākā mērā.

2. ieteikums. Jāracionalizē procedūras un jāpalielina elastība

Komisija piekrīt 2. ieteikuma a) punktam.

Komisija piekrīt 2. ieteikuma b) punktam.

Komisija piekrīt 2. ieteikuma c) punktam.

98. VUM regulā ECB ir uzticēti centralizētās uzraudzības uzdevumi, tā lai iekļautu vienotā uzraudzības mehānisma darbu. Regulas (ES) Nr. 472/2013 3. panta 3. punkts nodrošina saskaņotību ar šo citu ES struktūru darbībām un būtiski nodrošina, ka šis ieguldījums tiek izmantots Komisijas veiktajā uzraudzībā, jo tas tieši ietekmē dalībvalsts makroekonomisko un fiskālo situāciju.

99. Attiecībā uz dalībvalstīm, kurām nav oficiālas vienošanās par datu sniegšanu, tika panākta vienošanās par ziņošanu tehniskā līmenī pēc tam, kad atbildīgais komisārs bija nosūtījis vispārīgu vēstuli finanšu ministram vai kad pēc sarunām ar valdību tika noslēgta neoficiāla vienošanās. Komisija uzskata, ka šie divi gadījumi pēc būtības ir salīdzināmi ar pārējiem.

3. ieteikums. Jāuzlabo sadarbība ar dalībvalstīm un citām ieinteresētajām personām

Komisija piekrīt 3. ieteikuma a) punktam.

Komisija piekrīt 3. ieteikuma b) punktam.

Piekrītot 1. un 2. ieteikumam, Komisija norāda, ka tā nevar uzņemties īpašas saistības attiecībā uz iespējamiem tiesību aktu priekšlikumiem vai to likumdošanas sarunu iznākumu, kas veiktas ar likumdevējiem.